

STORTINGET

Innst. 64 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Dokument 8:218 S (2021–2022)

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sandra Bruflot, Erlend Svardal Bøe, Ingunn Foss, Turid Kristensen, Tage Pettersen, Sveinung Stensland og Tone Wilhelmsen Trøen om bedre forebygging og bekjempelse av partnerdrap

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen snarest mulig opprette en permanent partnerdrapskommisjon.
2. Stortinget ber regjeringen utarbeide et nasjonalt forebyggingsprogram for en samordnet innsats mot partnervold og partnerdrap.
3. Stortinget ber regjeringen påse at kommunene, enten i egen regi eller i interkommunalt samarbeid har vedtatt en handlingsplan mot vold i nære relasjoner.
4. Stortinget ber regjeringen sørge for et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag om vold i nære relasjoner.
5. Stortinget ber regjeringen evaluere bruken og effekten av vold- og overgrepslinjen (VO-linjen) etter en treårig prosjektperiode, herunder relasjonen til øvrige telefontjenester.
6. Stortinget ber regjeringen legge til rette for at politi og annet hjelpeapparat rutinemessig tilbyr brukere alenesamtaler, og at slike samtaler er obligatoriske i deler av hjelpeapparatet, i tråd med partnerdrapsutvalgets anbefaling.

7. Stortinget ber regjeringen legge til rette for bedre dokumentasjonsrutiner og styrke kompetansen på reglene om informasjonsutveksling mellom politi og annet hjelpeapparat, i tråd med partnerdrapsutvalgets anbefaling.
8. Stortinget ber regjeringen styrke akuttilbudet til personer som er utsatt for vold i nære relasjoner.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kamzy Gunaratnam, Odd Harald Hovland og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Ingunn Foss og Sveinung Stensland, fra Senterpartiet, Ivar B. Prestbakmo og Else Marie Rødby, fra Fremskrittspartiet, lederen Per-Willy Amundsen og Tor André Johnsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Andreas Sjalg Unneland, og fra Venstre, Ingvild Wettrhus Thorsvik, viser til representantforslaget om bedre forebygging og bekjempelse av partnerdrap som behandles i denne innstillingen. Komiteen viser videre også til brev fra statsråden av 5. mai 2022, som er vedlagt innstillingen.

Komiteen viser til at hvert fjerde drap i Norge er et partnerdrap. De fleste drepte er kvinner, og kvinner har større sannsynlighet for å bli drept av sin nåværende eller tidligere kjæreste, samboer eller ektefelle enn av noen andre. Komiteen viser videre til at det i syv av ti tilfeller av partnerdrap var registrert partnervold i forkant av drapet. Det var følgelig mulig å fange opp be-

kymringsfulle tegn i forkant av majoritetene av disse drapene, og det antas derfor at det er et betydelig potensial for forebygging i denne typen saker.

Komiteen viser videre til at partnerdrap er den mest alvorlige formen for vold i nære relasjoner. Vold i nære relasjoner er en form for kriminalitet som rammer familiene hardt, og den representerer et alvorlig samfunnsproblem. Komiteen viser til at det fremgår av statsrådets svarbrev at regjeringen i varierende grad arbeider med de enkelte forslagene i det foreliggende representantforslaget.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at regjeringen har varslet en opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner, og at denne er ventet i løpet av 2023. Inntil opptrappingsplanen foreligger, vil handlingsplanen for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner 2021–2024, «Frihet fra vold», følges opp.

Overordnet vil disse medlemmer vise til at regjeringen allerede har iverksatt eller konkret varslet arbeid med samtlige av forslagene fra forslagsstillerne. Disse medlemmer mener det er en markant endring i denne regjeringens arbeid med tiltak mot vold i nære relasjoner og for å forebygge partnerdrap sett opp mot den forrige regjeringens manglende oppfølging av den forrige opptrappingsplanen.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til begrunnelsen i forslaget. Forslaget er en oppfølging av Solberg-regjeringens handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner 2021–2024, «Frihet fra vold», og Dokument 8:133 S (2021–2022). Disse medlemmer er glade for at regjeringen gir uttrykk for at den vil følge opp handlingsplanen, og håper på raskere fremdrift enn det som har vært tilfelle til nå. Disse medlemmer viser videre til merknader fra komitémedlemmene fra Høyre i Innst. 311 S (2021–2022), hvor Høyre fikk flertall for å be regjeringen utvide bruken av omvendt voldsalarm og gjennomføre et regelverksarbeid knyttet til varslingsrutinene i kriminalomsorgen.

Partnerdrapskommisjon

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til forslaget om en permanent partnerdrapskommisjon og statsrådets svarbrev, hvor det vises til NOU 2020:17 Varslede drap. Disse medlemmer viser videre til at det for 2022 er satt av 2 mill. kroner til etablering av en partnerdrapskommisjon, med helårsvirkning på 10 mill. kroner fra 2023. Disse medlemmer viser til at det i forbindelse med etablering av en partnerdrapskommisjon også tas sikte på å etablere et nasjonalt forebyggingsprogram for en samordnet innsats mot partnervold og partnerdrap.

Disse medlemmer mener derfor at representantforslagets forslag på dette området er både godt ivare tatt og langt på vei iverksatt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at Solberg-regjeringens forslag i statsbudsjettet for 2022 om å bevilge 2 mill. kroner til å etablere en permanent partnerdrapskommisjon ble vedtatt i Stortinget. Til tross for at midlene ble avsatt til formålet, har ikke regjeringen klart å etablere kommisjonen i 2022. Flertallet er glad for at partnerdrapskommisjonen blir etablert i 2023, og understreker betydningen av at dette kommer på plass så snart som mulig.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig opprette en permanent partnerdrapskommisjon.»

«Stortinget ber regjeringen utarbeide et nasjonalt forebyggingsprogram for en samordnet innsats mot partnervold og partnerdrap.»

Lokale handlingsplaner

Komiteen er enig i at gode lokale handlingsplaner kan være et godt verktøy i arbeidet mot vold i nære relasjoner, og at dette er med på å forankre og konkretisere dette på en god måte. Videre er lokale handlingsplaner med på å sørge for at kommunens ressurser koordineres og utnyttes best mulig, og bidrar til bevissthet rundt lokale utfordringer, behov og tiltak. Komiteen viser til at det er iverksatt ulike tiltak for å stimulere kommunene til å utarbeide slike planer. For å ytterligere bidra til utarbeidelse av kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner har regjeringen gitt Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) i oppdrag å utvikle en nasjonal veileder for utvikling av slike planer. I disse dager har NKVTS ferdigstilt en oppdatert versjon av denne veilederen. Komiteen mener at gode veiledere om regelverk og faglig bistand, samt en klar forventning fra myndighetene om å etablere lokale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner, er gode og viktige tiltak i denne sammenheng.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen påse at kommunene, enten i egen regi eller i interkommunalt samarbeid, har vedtatt en handlingsplan mot vold i nære relasjoner.»

Oppdatert kunnskapsgrunnlag

Komiteen mener et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag er vesentlig for å kunne sikre en helhetlig og samordnet politikk på området. Det er behov for å innhente kunnskap både om årsaker, omfang og konsekvenser av vold i nære relasjoner, samtidig som effekten av iverksatte tiltak må evalueres, slik at man kan bygge videre på det som virker. Komiteen viser til at det er etablert et eget forskningsprogram om vold i nære relasjoner for perioden 2014–2024, med en årlig bevilgning på 10 mill. kroner over Justis- og beredskapsdepartementets budsjett. Forskningsprogrammet gjennomføres av velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet og NKVTS. Som en del av forskningsprogrammet gjennomfører NKVTS i 2022 en ny omfangsstudie av vold i nære relasjoner og voldtekt. Forskningsprogrammet har bidratt til å imøtekomme forskningsbehov og til å realisere målsettingen om å bygge sterkere kompetansemiljø på feltet. Komiteen understreker at regjeringen har satt av egne midler til forskning på partnerdrap, og mener at et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag om vold i nære relasjoner er ivaretatt ved dette.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, understreker betydningen av et oppdatert kunnskapsgrunnlag om vold i nære relasjoner.

Flertallet fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag om vold i nære relasjoner.»

Vold- og overgrepslinjen (VO-linjen)

Komiteen viser til Istanbulkonvensjonen, som pålegger partene å etablere en gratis, døgnåpen og nasjonal hjelpelinje for vold- og overgrepsutsatte. VO-linjen ble etablert som et pilotprosjekt med midler fra regjeringen. VO-linjen driftes av Krisesentersekretariatet i samarbeid med Oslo krisesenter og startet opp 1. oktober 2019. Fra 2022 er ansvaret for VO-linjen overført til Barne- og familiedepartementet (BFD). Komiteen viser til at Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) for 2022 er gitt i oppdrag å igangsette en evaluering av volds- og overgrepslinjen. Dette er en oppfølging av tiltak i handlingsplanen mot vold i nære relasjoner 2021–2024. Komiteen mener derfor at forslaget om en evaluering av VO-linjen allerede er igangsatt og dermed er godt ivaretatt.

Alenesamtaler

Komiteen viser til at alenesamtaler eller individuelle samtaler er en sentral del av tilbudet til volds- og overgrepsutsatte ved krisesentrene og sentrene mot

seksuelle overgrep/Nok.-sentrene. Det er alenesamtaler som primært gis som samtaletilbud. Komiteen viser videre til at Bufdirs krisesenterveileder har anbefalinger for planlegging, gjennomføring og oppfølging av samtaler med både voksne og barn (alene og sammen med forelder) under opphold på krisesenter. Når barnet får ha en samtale alene, gir dette en mulighet til å snakke fritt om opplevelser, tanker og følelser, uten å måtte ta hensyn til voldsutsatte foreldre eller søsken.

Komiteen viser til at for familievernet er enesamtaler med brukere et vanlig tilbud, både i parterapi og familieterapi. I saker der vold avdekkes underveis i parets eller familiens kontakt med familievernet, skal fellessamtalene stanses rutinemessig som en del av sikkerhetsarbeidet, og vurdering av andre tiltak som enesamtaler eller samarbeid med andre tjenester skal igangsettes. Komiteen viser til at når det gjelder mekling i familievernet, er det ønskelig at partene møter sammen. Familievernet har imidlertid jobbet for å tydeliggjøre at det skal opplyses bedre om muligheten for separat mekling. Det er opp til den enkelte mekler å innvilge separat mekling.

Komiteen viser videre til at det både i barnevernet og i familievernet legges til rette for samtaler alene med barn. Samtaler alene med barnet må alltid vurderes konkret, og i vurderingen skal det legges vekt på om foreldrene setter seg imot en slik enesamtale, hvilken virkning dette har på barnet, og om barnet ønsker en slik samtale.

Komiteen understreker at for førstelinjen i politiet ivaretas nødvendigheten av alenesamtaler gjennom tiltakskort for patruljen på stedet. Her fremkommer det at det skal gjennomføres adskilte samtaler. Komiteen er derfor trygg på at regjeringen følger opp behovet for enesamtaler hos de ulike fagetatene ut fra de behov folk har i de ulike situasjonene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til partnerdrapsutvalgets rapport NOU 2020:17 kapittel 16.3. Flertallet viser til at økt bruk av alenesamtaler med politi og hjelpeapparat kan gjøre det lettere å melde fra om vold i nære relasjoner.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at politi og annet hjelpeapparat rutinemessig tilbyr brukere alenesamtaler, og at slike samtaler er obligatoriske i deler av hjelpeapparatet, i tråd med partnerdrapsutvalgets anbefaling.»

Informasjonsutveksling

Komiteen viser til partnerdrapsutvalgets utredning, som peker på at god journalføring og dokumentasjon kan bidra til forebygging av partnervold og part-

nerdrap. Utvalget fant at det var en gjennomgående utfordring i sakene at hjelpeapparatets og politiets dokumentasjon var mangelfull. Utvalget mener også at manglende informasjonsutveksling og samordning er en av hovedutfordringene i sakene, og at det finnes et stort ubenyttet forebyggingspotensial her.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at tiltak for å styrke forebygging av partnervold og partnerdrap vil stå sentralt i arbeidet med den varslede opptrappingsplanen mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner. Partnerdrapsutvalgets anbefalinger vil, etter disse medlemmers syn, være en viktig premissleverandør for arbeidet med opptrappingsplanen og utviklingen av tiltak på dette området, og disse medlemmer mener dermed at arbeidet med gode dokumentasjonsrutiner og hensiktsmessig informasjonsutveksling er ivaretatt gjennom dette.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for bedre dokumentasjonsrutiner og styrke kompetansen på reglene om informasjonsutveksling mellom politi og annet hjelpeapparat, i tråd med partnerdrapsutvalgets anbefaling.»

Akuttilbudet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at krisesentrene gir et akutttilbud til kvinner, menn og barn utsatt for vold eller trusler om vold i nære relasjoner. Tilbudet er et kommunalt ansvar og finansieres gjennom kommunerammen. Disse medlemmer vil understreke at regjeringen er opptatt av kommuneøkonomi og har sørget for å øke veksten i frie inntekter til kommunesektoren med 2,5 mrd. kroner på toppen av det Solberg-regjeringen la opp til. Veksten i kommunenes frie inntekter økte dermed med 4,5 mrd. kroner i 2022. Disse medlemmer viser til at regjeringen i tillegg til å styrke kommuneøkonomien skal i gang med et arbeid med å utrede lovendringer og vurdere tiltak for å styrke kvaliteten i krisesentertilbudet.

Disse medlemmer understreker at helse- og omsorgstjenestene har en viktig rolle når det gjelder å forebygge, avdekke og avverge vold og overgrep. Det er i flere retningslinjer, veiledere og prosedyrer lagt inn anbefalinger om hvordan ansatte i helse- og omsorgstjenestene kan fange opp voldsutsatte og voldsutøvere. Disse medlemmer viser til at det i nasjonal faglig retningslinje for svangerskapsomsorgen anbefales at helsepersonell spør

alle gravide om vold, både nåværende og tidligere erfaringer. Ifølge retningslinjene bør én eller flere konsultasjoner gjennomføres uten partner til stede.

Disse medlemmer mener det er avgjørende at voldsutsatte får et godt tilbud i akuttfasen. Tiltaket med å styrke akutttilbudet til personer utsatt for vold i nære relasjoner i handlingsplanen 2021–2024 «Frihet fra vold» er – og var ikke påbegynt, men Arbeiderpartiet og Senterpartiet i regjering vil følge dette opp. På denne bakgrunn støtter disse medlemmer forslaget om å styrke akutttilbudet til personer som er utsatt for vold i nære relasjoner, og ser det som naturlig at oppfølgingen av dette skjer gjennom den varslede opptrappingsplanen som kommer fra regjeringen i 2023.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til tiltakspunkt 27 i Solberg-regjeringens handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner 2021–2024 – «Frihet fra vold». I tiltakspunktet beskrives tre tiltak som kan styrke akutttilbudet til personer som er utsatt for vold i nære relasjoner. For det første bør regjeringen gjennomføre en kartlegging av det medisinske, rettsmedisinske og psykososiale akutttilbudet til voksne utsatt for vold i nære relasjoner, herunder også seksuelle overgrep. For det andre bør regjeringen vurdere hvordan voksne utsatt for vold i nære relasjoner kan få et godt og likeverdig akutttilbud, herunder overgrepsmottakenes rolle i tilbudet til personer utsatt for vold i nære relasjoner. For det tredje bør regjeringen utarbeide nasjonale kliniske prosedyrer for psykososialt, medisinsk og rettsmedisinsk tilbud til voksne utsatt for seksuelle overgrep og vold i nære relasjoner. Disse medlemmer understreker betydningen av at tiltakspunktet følges opp.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen styrke akutttilbudet til personer som er utsatt for vold i nære relasjoner.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at et liv uten vold er en menneskerett. Partnerdrap er varslede katastrofer, og mange ofre og gjerningsmenn har én eller flere levekårsutfordringer. Det aller viktigste man kan gjøre i kampen mot partnerdrap, er derfor å styrke det forebyggende arbeidet mot vold og overgrep samt sikre bedre levekår for flest mulig.

Disse medlemmer viser til svarbrevet fra statsråden og at forslaget som gjelder evaluering av VO-linjen, allerede er ivaretatt.

Disse medlemmer viser til at opprettelse av en permanent partnerdrapskommisjon er et svært viktig til-

tak, og at det er positivt at regjeringen har satt av midler til dette i inneværende år. Disse medlemmer mener likevel det er viktig at dette arbeidet startes opp så raskt som råd, og støtter derfor forslaget. Disse medlemmer ser også svært positivt på at det i forbindelse med opprettelsen av en partnerdrapskommisjon tas sikte på å etablere et nasjonalt forebyggingsprogram for å samordne innsats mot partnervold og partnerdrap.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til forslaget om å påse at kommunene har vedtatt en handlingsplan mot vold i nære relasjoner. Flertallet viser i denne forbindelse til at Riksrevisjonen 9. juni 2022 avga rapporten «Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes innsats mot vold i nære relasjoner» (Dokument 3:8 (2021–2022)). I rapporten retter Riksrevisjonen alvorlig kritikk mot myndighetenes innsats mot partnervold og at det derfor er en risiko for at voldsutsatte ikke får den hjelpen de trenger. I rapporten trekkes det blant annet fram at sentrale offentlige aktører, som fastleger og ansatte i barnehager og skoler, er usikre på om og hvordan de skal melde fra om mistanke om vold. Mange offentlig ansatte er særlig usikre på forholdet mellom taushetsplikt og avvergingsplikt. Av rapporten fremgår det også at det er varierende oppfølging av krisesenterloven i kommunene.

Flertallet mener at kommunale handlingsplaner, fundert på den nylig ferdigstilte nasjonale veilederen for utvikling av slike planer, kan bidra til å tette disse kunnskapshullene og sørge for at voldsopfre får like god hjelp uavhengig av hvor de bor. Handlingsplaner som inneholder klare strategier og konkrete tiltak for voldsarbeidet, og som blir jevnlig evaluert, vil bidra til å koordinere og utnytte kommunenes ressurser på best mulig vis. Handlingsplanene vil også bidra til at temaet kommer på dagsordenen i den øverste politiske og administrative ledelsen i kommunene og øvrige sentrale etater.

Flertallet viser videre til forslaget om å bedre dokumentasjonsrutiner og styrke kompetansen på reglene om informasjonsutveksling mellom politi og annet hjelpeapparat, i tråd med partnerdrapsutvalgets anbefaling, som flertallet støtter. Flertallet vil i denne forbindelse igjen vise til Riksrevisjonens rapport. Av rapporten fremgår det at samhandlingen mellom politi og barnevern har blitt bedre, men at det fortsatt er utfordringer knyttet til samhandlingen. Det gjelder blant annet hvilke saker barnevernet skal anmelde, når slike saker skal anmeldes, og samhandling i den innledende fasen når både barnevernet og politiet skal gjøre undersøkelser. Det er også utfordringer når det gjelder deling av informasjon om iverksatte beskyttelsestiltak mellom politi og barnevern. Manglende kommunikasjon mellom politiet og barnevernet om barn på skjult og sperret

adresse kan føre til at barn ikke får tilstrekkelig beskyttelse.

Flertallet fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at regelverket om barnevernets meldeplikt til politiet om barn på skjult og sperret adresse klargjøres, og at det sikres nødvendige rutiner for informasjonsutveksling.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at rapporten også påpeker at det er utfordringer innad i politiet når det gjelder etterforskning og bruk av beskyttelsestiltak. I henhold til Istanbulkonvensjonen er straffeforfølgelse av vold i nære relasjoner helt sentralt. Av rapporten fremgår det imidlertid at andelen oppklarte saker har gått ned, og at lang saksbehandlingstid ofte fører til strafferabatt.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Politidirektoratet og Riksadvokaten iverksetter tiltak for å øke oppklaringsprosenten og sikre kort saksbehandlingstid for saker om vold i nære relasjoner.»

Disse medlemmer viser til at politidistriktene i 2013 begynte å risikovurdere partnervoldssaker med risikovurderingsverktøyet SARA. Politidirektoratet har stilt krav om at alle politidistriktene skal bruke verktøyene. Utviklingen i bruken av SARA er ifølge Riksrevisjonens rapport positiv i åtte av tolv politidistrikt, men bruken varierer fortsatt. Flere politidistrikt opplever utfordringer knyttet til manglende kompetanse og kapasitet, som medfører at det ikke blir gjennomført SARAvurderinger i alle saker.

Disse medlemmer viser til at det finnes et tilsvarende verktøy for å vurdere risiko for æresrelatert vold, kalt PATRIARK. Rapporteringen fra distriktene for 2019 og 2020 viser at PATRIARK i liten grad brukes. Distriktene rapporterer også her om manglende kompetanse og kapasitet innen æresrelatert vold, som gjør arbeidet med å gjennomføre risikovurderinger krevende.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen påse at Politidirektoratet sikrer kunnskap i politidistriktene om SARA.»

«Stortinget ber regjeringen påse at Politidirektoratet sikrer kunnskap i politidistriktene om PATRIARK og om æresrelatert vold, tvangsekteskap og tvangselemlestelse.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet støtter innholdet og intensjonen i merknader og forslag fra medlemmene fra Venstre

og Sosialistisk Venstreparti. Disse medlemmer er enige i at regjeringen bør følge opp Riksrevisjonens anbefalinger, men mener forslagene går for langt i å detaljstyre politietaten.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen følge opp anbefalingene i Dokument 3:8 (2021–2022), Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes innsats mot vold i nære relasjoner, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sørge for at Politidirektoratet og Riksadvokaten iverksetter tiltak for å øke oppklaringsprosenten og sikre kort saksbehandlingstid for saker om vold i nære relasjoner.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen påse at Politidirektoratet sikrer kunnskap i politidistriktene om SARA.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen påse at Politidirektoratet sikrer kunnskap i politidistriktene om PATRIARK og om æresrelatert vold, tvangsekteskap og tvangselemlestelse.

Forslag fra Høyre og Fremskrittspartiet:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen følge opp anbefalingene i Dokument 3:8 (2021–2022), Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes innsats mot vold i nære relasjoner, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen snarest mulig opprette en permanent partnerdrapskommisjon.

II

Stortinget ber regjeringen utarbeide et nasjonalt forebyggingsprogram for en samordnet innsats mot partnervold og partnerdrap.

III

Stortinget ber regjeringen påse at kommunene, enten i egen regi eller i interkommunalt samarbeid, har vedtatt en handlingsplan mot vold i nære relasjoner.

IV

Stortinget ber regjeringen sørge for et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag om vold i nære relasjoner.

V

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at politi og annet hjelpeapparat rutinemessig tilbyr brukere ale-nesamtaler, og at slike samtaler er obligatoriske i deler av hjelpeapparatet, i tråd med partnerdrapsutvalgets anbefaling.

VI

Stortinget ber regjeringen legge til rette for bedre dokumentasjonsrutiner og styrke kompetansen på reglene om informasjonsutveksling mellom politi og annet hjelpeapparat, i tråd med partnerdrapsutvalgets anbefaling.

VII

Stortinget ber regjeringen styrke akutttilbudet til personer som er utsatt for vold i nære relasjoner.

VIII

Stortinget ber regjeringen sørge for at regelverket om barnevernets meldeplikt til politiet om barn på skjult og sperret adresse klargjøres, og at det sikres nødvendige rutiner for informasjonsutveksling.

Oslo, i justiskomiteen, den 22. november 2022

Per-Willy Amundsen

leder

Tor André Johnsen

ordfører

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget - Justiskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
22/2407 - LIN

Dato
05.05.2022

Dokument 8:218 S (2021-2022) Representantforslag om bedre forebygging og bekjempelse av partnerdrap

Jeg viser til brev datert 21. april 2022, der Justiskomiteen ber om uttalelse i forbindelse med representantforslag om bedre forebygging og bekjempelse av partnerdrap.

Som samfunn er vi forpliktet til å gjøre vårt aller ytterste for å forebygge og forhindre at drap skjer. Hvert fjerde drap i Norge er et partnerdrap og de fleste av de drepte er kvinner. Forskning har vist at disse drapene sjelden kommer uten forvarsel. I syv av ti partnerdrap var det registret partnervold før drapet. I noen tilfeller kan vi derfor snakke om partnerdrap som «varslede drap». Det betyr at det er et betydelig potensial for forebygging i disse sakene.

I Hurdalplattformen varsler regjeringen at vi vil utarbeide en opptrappingsplan om vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner. Inntil opptrappingsplanen foreligger vil handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner (2021-2024) «Frihet fra vold» følges opp. Flere av forslagene som fremmes av representantene er også tiltak i denne handlingsplanen.

Forslaget består av åtte punkter, og i det følgende gir jeg min uttalelse til hvert enkelt av dem.

Stortinget ber regjeringen snarest mulig opprette en permanent partnerdrapskommisjon.

I NOU 2020:17 «Varslede drap?» foreslår partnerdrapsutvalget å opprette en permanent partnerdrapskommisjon som skal gjennomgå saker om partnerdrap. Bakgrunnen var

utvalgets saksgjennomgang som avdekket en rekke utfordringer ved politiets og hjelpeapparatets håndtering av sakene før drapet. Formålet med kommisjonens arbeid skal være læring av feil og videreutvikling av arbeidet med å forebygge partnervold og partnerdrap. Utredningen har vært på høring og med enkelte unntak var høringsinstansene positive til å etablere en partnerdrapskommisjon.

Etablering av en slik kommisjon reiser flere juridiske, økonomiske og organisatoriske spørsmål. En arbeidsgruppe har utredet forslaget nærmere og deres rapport ligger nå til behandling i departementet. For 2022 har regjeringen satt av 2 millioner kroner til etablering av en partnerdrapskommisjon, med helårsvirkning på 10 millioner kroner fra 2023.

Stortinget ber regjeringen utarbeide et nasjonalt forebyggingsprogram for en samordnet innsats mot partnervold og partnerdrap.

Det er iverksatt en rekke tiltak for å forebygge partnervold og partnerdrap. Det er imidlertid behov for i større grad å se disse tiltakene i sammenheng. I forbindelse med etableringen av en partnedrapskommisjon, som omtalt i punktet over, tas det derfor sikte på å etablere et nasjonalt forebyggingsprogram for en samordnet innsats mot partnervold og partnerdrap.

Stortinget ber regjeringen påse at kommunene, enten i egen regi eller i interkommunalt samarbeid har vedtatt en handlingsplan mot vold i nære relasjoner.

Skiftende regjeringer har gjennom flere år oppfordret kommunene til å utvikle og gjennomføre kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. Forslagstillerne peker på at kommunale handlingsplaner kan være et godt verktøy for å koordinere den lokale innsatsen mot vold i nære relasjoner, og at handlingsplaner som har klare strategier og konkrete tiltak for voldsarbeidet, og som blir implementert og evaluert, er nyttige verktøy for politikere og administrasjon for å sikre kvaliteten på tjenestene.

Handlingsplaner bidrar til at kommunens ressurser koordineres og utnyttes best mulig, og bidrar til bevissthet rundt lokale utfordringer, behov og tiltak. Skal vi lykkes i arbeidet med å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner er det av avgjørende betydning at dette temaet kommer på dagsorden i den øverste politiske og administrative ledelsen i kommunene og øvrige sentrale etater.

Det er imidlertid ikke lovpålagt å ha en handlingsplan mot vold i nære relasjoner. Det er derfor iverksatt ulike tiltak for å stimulere kommunene til å utarbeide slike planer. For å bidra til at kommunene utarbeider kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner har Justis- og beredskapsdepartementet gitt Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) i oppdrag å utvikle en nasjonal veileder for utvikling av slike planer. I disse dager har NKVTS ferdigstilt en oppdatert versjon av denne veilederen.

Veilederen er et praktisk hjelpemiddel for kommunene, og har særlig fokus på prosessen rundt utviklingen av kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. Veilederen gir en oversikt over gjeldende lover og forskrifter og inneholder også en mal for oppsett av handlingsplaner med tydelige beskrivelser og veiledning for strukturering av planens innhold.

I tillegg kan kommunene kontakte de regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTSene) for bistand til utvikling av lokale handlingsplaner. I forbindelse med oppdateringen er NKVTS tilført ekstra midler til promotering av veilederen i samarbeid med RVTSene.

Stortinget ber regjeringen sørge for et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag om vold i nære relasjoner.

Et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag er vesentlig for å kunne sikre en helhetlig og samordnet politikk på området. Det er behov for å innhente kunnskap både om årsaker, omfang og konsekvenser av vold i nære relasjoner, samtidig som effekten av iverksatte tiltak bør evalueres.

Det er etablert et eget forskningsprogram om vold i nære relasjoner for perioden 2014 til 2024, med en årlig bevilgning på 10 millioner kroner over Justis- og beredskapsdepartementets budsjett. Forskningsprogrammet gjennomføres av velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet og NKVTS. Som en del av forskningsprogrammet gjennomfører NKVTS i 2022 en ny omfangsstudie om vold i nære relasjoner og voldtekt. Forskningsprogrammet har bidratt til imøtekomme forskningsbehov og til å realisere målsettingen om å bygge sterkere kompetansemiljøer på feltet. I tillegg har Justis- og beredskapsdepartementet bevilget egne midler til forskning på partnerdrap.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har lyst ut et større forskningsoppdrag der det overordnede temaet er å utvikle likeverdige og virksomme tiltak og tjenester mot vold og diskriminering. Oppdraget omfatter åtte delstudier og har en økonomisk ramme på inntil 17 millioner kroner for perioden 2022-2025. Utlysningen hadde frist 25. april 2022, og Bufdir evaluerer nå innkomne tilbud.

Stortinget ber regjeringen evaluere bruken og effekten av vold- og overgrepslinjen (VO-linjen) etter en treårig prosjektperiode, herunder relasjonen til øvrige telefontjenester.

Europarådets konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner (Istanbulkonvensjonen) pålegger partene å etablere en gratis, døgnåpen og nasjonal hjelpelinje for vold- og overgrepsutsatte. Vold- og overgrepslinjen (VO-linjen) ble etablert som et pilotprosjekt med midler fra Justis- og beredskapsdepartementet. VO-linjen driftes av Krisesentersekretariatet i samarbeid med Oslo krisesenter og startet opp 1. oktober 2019. Fra 2022 er ansvaret for VO-linjen overført til Barne- og familiedepartementet (BFD). BFD har i tildelingsbrevet til Bufdir

for 2022 gitt direktoratet i oppdrag å igangsette en evaluering av volds- og overgrepslinjen. Dette er en oppfølging av tiltak i handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2021-2024. Bufdir har utlyst et større forskningsprosjekt, hvor denne evalueringen inngår, se over.

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at politi og annet hjelpeapparat rutinemessig tilbyr brukere alenesamtaler, og at slike samtaler er obligatoriske i deler av hjelpeapparatet, i tråd med partnerdrapsutvalgets anbefaling.

Alenesamtaler eller individuelle samtaler er en sentral del av tilbudet til volds- og overgrepssutsatte ved krisesentrene og sentrene mot seksuelle overgrep/Nok.-sentrene. Det er alenesamtaler som primært gis som samtaletilbud. Bufdirs krisesenterveileder har anbefalinger for planlegging, gjennomføring og oppfølging av samtaler med både voksne og barn (alene og sammen med forelder) under opphold på krisesenter. Når barnet får ha en samtale alene, gir dette en mulighet til å snakke fritt om opplevelser, tanker og følelser, uten å måtte ta hensyn til voldsutsatte foreldre eller søsken.

Også i familievernet er enesamtaler med brukere et vanlig tilbud, både i parterapi og familierapi. I saker der vold avdekkes underveis i parets eller familiens kontakt med familievernet, skal fellessamtalene stanses rutinemessig som en del av sikkerhetsarbeidet, og vurdering av andre tiltak som enesamtaler eller samarbeid med andre tjenester skal igangsettes.

Når det gjelder mekling i familievernet, er det ønskelig at partene møter sammen. Familievernet har imidlertid jobbet for å tydeliggjøre at det skal opplyses bedre om muligheten for separat mekling. Det er opp til den enkelte mekler å innvilge separat mekling.

Både i barnevernet og i familievernet legges det til rette for samtaler alene med barn. Samtaler alene med barnet må alltid vurderes konkret, og i vurderingen skal det legges vekt på om foreldrene setter seg imot en slik enesamtale, hvilken virkning dette har på barnet og om barnet ønsker en slik samtale.

For førstelinjen i politiet ivaretas nødvendigheten av alenesamtaler gjennom tiltakskort for patruljen på stedet. Her fremkommer det at det skal gjennomføres adskilte samtaler.

Stortinget ber regjeringen legge til rette for bedre dokumentasjonsrutiner og styrke kompetansen på reglene om informasjonsutveksling mellom politi og annet hjelpeapparat, i tråd med partnerdrapsutvalgets anbefaling.

Partnerdrapsutvalgets utredning peker på at god journalføring og dokumentasjon kan bidra til forebygging av partnervold og partnerdrap. Utvalget fant at det var en gjennomgående utfordring i sakene at hjelpeapparatet og politiets dokumentasjon var mangelfull. Utvalget mener også at manglende informasjonsutveksling og samordning

er en av hovedutfordringene i sakene og at det finnes et stort ubenyttet forebyggingspotensial her.

Tiltak for å styrke forebygging av partnervold og partnerdrap vil stå sentralt i arbeidet med den varslede opptrappingsplanen om vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner. Partnerdrapsutvalgets anbefalinger vil være en viktig premissleverandør for utviklingen av tiltak på dette området.

Stortinget ber regjeringen styrke akutttilbudet til personer som er utsatt for vold i nære relasjoner.

Krisesentrene gir et akutt tilbud til kvinner, menn og barn utsatt for vold eller trusler om vold i nære relasjoner. Tilbudet er et kommunalt ansvar og finansieres gjennom kommunerammen. Denne regjeringen er opptatt av kommuneøkonomien. Vi har sørget for å øke veksten i frie inntekter til kommunesektoren med 2,5 mrd. kroner på toppen av det Solberg-regjeringen la opp til. Veksten i kommunenes frie inntekter økte dermed med 4,5 mrd. kroner i 2022. Kommunene har mulighet til å prioritere midler til krisesentertilbudet. Regjeringen skal nå gå i gang med et arbeid med å utrede lovendringer og vurdere tiltak for å styrke kvaliteten i krisesentertilbudet.

Helse- og omsorgstjenestene har en viktig rolle når det gjelder å forebygge, avdekke og avverge vold og overgrep. Det er i flere retningslinjer, veiledere og prosedyrer lagt inn anbefalinger om hvordan ansatte i helse- og omsorgstjenestene kan fange opp voldsutsatte og voldsutøvere. I nasjonal faglig retningslinje for svangerskapsomsorgen anbefales det at helsepersonell spør alle gravide om vold, både nåværende og tidligere erfaringer. Ifølge retningslinjene bør en eller flere konsultasjoner gjennomføres uten partner til stede.

Det er viktig at voldsutsatte får et godt tilbud i akuttfasen. Tiltaket om å styrke akutttilbudet til personer utsatt for vold i nære relasjoner i handlingsplanen «Frihet fra vold» (2021-2024) er ikke påbegynt, men vil følges opp.

Med hilsen

Emilie Mehl

